

Χριστιανισμός και ελληνισμός : συνοδοιπορία

Η συζήτηση για τη

μακράιωνη συνοδοιπορία χριστιανισμού και ελληνισμού είχε πάντοτε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Πολύ περισσότερο στις μέρες μας, καθώς η αναφορά στον ενδεχόμενο χωρισμό Εκκλησίας και πολιτείας (και φυσικά η Εκκλησία δεν έχει να φοβάται καθόλου αυτή την εξέλιξη, η οποία στην πραγματικότητα σταδιακά συντελείται) οδηγεί και στο ερώτημα: τι προσέφερε ο χριστιανισμός στον ελληνισμό; Πολύ περισσότερο: τι έχει να προσφέρει η Εκκλησία σήμερα στο νεοέλληνα της εξαιρετικά κρίσιμης εποχής μας;

Πάντως η Εκκλησία δεν έχει να προσφέρει μόνο συσσίτια και οικονομική βοήθεια (σαν να είναι απλώς μια υποδιεύθυνση στο υπουργείο Πρόνοιας!). Ούτε η συζήτηση μπορεί να αναλωθεί μόνο στο περίφημο ζήτημα της εκκλησιαστικής περιουσίας. Η αληθινή περιουσία της Εκκλησίας δεν είναι τα κτήματα και τα κτίρια –μια τέτοια προσέγγιση αφορά σίγουρα σε μια καρικατούρα και όχι στην αληθινή φύση της Εκκλησίας.

Αυτό που κυρίως η Εκκλησία έχει να προσφέρει στον άνθρωπο της εποχής μας είναι η μετάγγιση της ψυχής της, η αλήθεια της, το πνευματικό μήνυμα που λιτανεύει μέσα στην ιστορία. Η φωνή που καλεί όλους μας σε αφύπνιση, σε αξιοπρέπεια, σε αισιοδοξία. Η φωνή που καλεί όλους μας σε άρνηση της μιζέριας,

σε καταδίκη του ατομισμού, σε απαξίωση της καταστρεπτικής νέας τάξης πραγμάτων.

Οι αρχαίοι πρόγονοι μας καλλιέργησαν τη φιλοσοφία. Άνοιξαν δρόμους στην ανθρώπινη σκέψη. Καθιέρωσαν τον έλληνα λόγο ως κοινή γλώσσα του τότε γνωστού κόσμου. Όμως και οι ίδιοι δεν δίσταζαν να εκφράσουν την ανεπάρκειά τους, την αναζήτησή τους, την αίσθηση της πνευματικής ορφάνιας. Κι όταν αργότερα μορφωμένοι “εθνικοί” έγιναν Χριστιανοί (όπως οι Απολογητές και οι αποστολικοί Πατέρες), επιχείρησαν μια γόνιμη και δημιουργική σύνθεση του χριστιανισμού και του ελληνισμού, που φώτισε, ζωογόνησε και καταύγασε τις ψυχές. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο π. Γεώργιος Μεταλληνός: «Στον χριστιανισμό ο ελληνισμός δεν αλλοτριώθηκε, αλλά ολοκληρώθηκε»!

Λοιπόν, τί περισσότερο ή τί διαφορετικό προσέφερε ο χριστιανισμός στον ελληνισμό;

Ο ερχομός του Χριστού στον κόσμο αποκάλυψε την αλήθεια για τον Θεό αλλά και την αλήθεια για τον άνθρωπο. Χάρης στη διδασκαλία του Ιησού γνωρίζουμε ότι ο Θεός δεν είναι απρόσωπος, απόμακρος, εκδικητικός, χωροφύλακας του ουρανού, αλλά Θεός Πατέρας («Πάτερ ημών ο εν τοις ουρανοίς...»), Θεός αγάπης, κατανόησης, συγχωρητικότητας. Ο Θεός είναι πρόσωπο και η σχέση μας μαζί Του είναι καρδιακή, αγαπητική. Ο Χριστός ως Θεάνθρωπος συναναστρέφεται με τον άνθρωπο, είναι Εκείνος που περπάτησε πλάι μας, που έγινε σαν κι εμάς για να γίνουμε εμείς σαν κι Εκείνον.

Χάρης στη διδασκαλία του Ιησού γνωρίζουμε ότι ο κόσμος είναι δημιούργημα του Θεού, ένα αληθινό καλλιτέχνημα (κόσμος = κόσμημα). Γι’ αυτό και παντού υπάρχει η χάρη Του. Η μελέτη της θεολογίας μάς χαρίζει ακραιφνή οικολογική συνείδηση. Ο κόσμος είναι του Θεού, όχι δικός μας. Ο άνθρωπος δεν είναι ιδιοκτήτης, αλλά διαχειριστής της κτίστης, την οποία καλείται να συμπαρασύρει μαζί του στην αρμονία και την τελειότητα. Συνεπώς ο άνθρωπος σέβεται –ή τουλάχιστον οφείλει να σέβεται- την κτίση, τη δημιουργία του Θεού η οποία τον φιλοξενεί.

Χάρης στη διδασκαλία του Ιησού γνωρίζουμε επίσης ότι ο άνθρωπος είναι κατ’ εικόνα Θεού πλασμένος «από τα χέρια Του», έλαβε από Εκείνον πνοή ζωής και προοπτική αιωνιότητας. Έτσι, κάθε άνθρωπος είναι μοναδικός και ανεπανάληπτος, παιδί του Θεού και αδελφός μας –γι’ αυτό και κάθε υπόνοια ρατσισμού αντιβαίνει αφάνταστα τη χριστιανική μας ιδιότητα.

Ο άνθρωπος είναι τόσο ελεύθερος στις επιλογές του, ώστε μπορεί ακόμη και να αρνηθεί τον Δημιουργό του! Έχει το αυτεξούσιο, ρυθμίζει ο ίδιος τη ζωή του, γι’ αυτό και δεν ασπάζεται μοιρολατρικά προλήψεις και δεισιδαιμονίες. Είναι τραγικό στον 21ο αιώνα να ζούμε σαν να μην ήλθε ποτέ ο Χριστός στον κόσμο, σαν να μην μάς απελευθέρωσε ποτέ από προλήψεις και δεισιδαιμονίες.

Χάρης στη διδασκαλία του Ιησού γνωρίζουμε την αρχή και το τέλος της ιστορίας.

Οδηγεί στη Βασιλεία του Θεού. Ο ίδιος ο Θεός έγινε Θεάνθρωπος και συμμετέχει στην ιστορία. Η παρουσία Του είναι πάντα διακριτική, κρούει την πόρτα της ανθρώπινης ψυχής χωρίς να την παραβιάζει, προσκαλεί χωρίς να πιέζει. Κανείς δεν σεβάστηκε ποτέ την ελευθερία του κάθε ανθρώπου τόσο, όσο ο ίδιος ο Θεός!

Απέναντι στο αποτρόπαιο φαινόμενο της δουλείας, ο απόστολος των εθνών Παύλος διακήρυξε «ουκ ένι Ιουδαίος ουδέ Έλλην, ουκ ένι δούλος ουδέ ελεύθερος, ουκ ένι άρσεν και θήλυ· πάντες γαρ υμείς εις εστέ εν Χριστώ Ιησού». Όλοι είμαστε παιδιά του Θεού, δεν υπάρχουν παιδιά ενός κατώτερου Θεού, ο Χριστός στο Γολγοθά προσέφερε το Αίμα Του για την καταλλαγή όλων με τον Θεό, για τη σωτηρία όλων, ακόμη και των σταυρωτών Του.

Η χριστιανική διδασκαλία ανέδειξε για πρώτη φορά τις διαχρονικές αξίες που συγκλονίζουν τα βάθη της ψυχής κάθε ανθρώπου: τη δικαιοσύνη, την ελπίδα, την ισότητα, την αγάπη, την κατανόηση, την αδελφοσύνη.

Η Εκκλησία βίωσε, δίδαξε και επεδίωξε το πνεύμα της αλληλεγγύης, της ανθρωπιάς, της αληθινής και έμπρακτης αγάπης. Ο συνάνθρωπος που πάσχει και υποφέρει είναι ο ίδιος ο Χριστός. Υπηρετώντας τον ενδεή αδελφό μας προσφέρουμε υπηρεσία στον ίδιο τον Χριστό, όπως ο ίδιος το βεβαίωσε: «εφ' όσον εποιήσατε ενί τούτων των αδελφών μου των ελαχίστων, εμοί εποιήσατε....».

Στο πρόσωπο της Υπεραγίας Θεοτόκου και των γυναικών Αγίων της ορθόδοξης παράδοσής μας, βλέπουμε την ανύψωση της γυναίκας στη θέση που της πρέπει, ισότιμα με τον άνδρα, χωρίς προκαταλήψεις ή διακρίσεις εις βάρος της.

Στο χριστιανισμό βλέπουμε και την ανύψωση του παιδιού. Ο ίδιος ο Χριστός διήλθε την ενδομήτρια ζωή και ακολούθως τη βρεφική και νηπιακή ηλικία. Κι όταν χρειάστηκε αγκάλιασε τα παιδιά και τα παρουσίασε ως πρότυπο απλότητας για όλους όσους επιθυμούν να Τον ακολουθήσουν.

Στο χριστιανισμό ο άνθρωπος είναι διφυής, σώμα και ψυχή. Το ανθρώπινο σώμα ως δημιούργημα του Θεού είναι ιερό, δεν είναι φυλακή της ψυχής, είναι Ναός του Αγίου Πνεύματος. Ο άνθρωπος μετέχει όχι μόνο ψυχικά αλλά και σωματικά στη μέθεξη της θείας λατρείας, κοινωνεί τον Χριστό και αγιάζεται.

Στην Εκκλησία βιώνουμε το πνεύμα της οικουμενικότητας, απαλλαγμένο από κάθε μορφή φυλετικής διάκρισης. Ο Θεός είναι πατέρας όλων αδιακρίτως, «δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ δούλων και ελεύθερων, δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων, αλλά όλοι είμαστε ίσοι απέναντι στον Θεό». Ο Χριστός απευθύνεται στους μαθητές Του και τούς αποστέλλει να κηρύξουν το ευαγγέλιο σε όλη την κτίση: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη». Όλοι οι άνθρωποι, χωρίς καμία απολύτως εξαίρεση, έχουν κληθεί να συμμετάσχουν στο εκκλησιαστικό γεγονός, να αποτελέσουν την Εκ-κλησία των συναγμένων τέκνων του Θεού.

Ο χριστιανισμός επηρέασε ευεργετικά την τέχνη, την ποίηση, τη ζωγραφική, τη μουσική, το θέατρο, κάθε ευγενή ανησυχία και δημιουργία του ανθρώπου. Ακόμη

και την ανθρώπινη δικαιοσύνη: π.χ. η έννοια της μεταμέλειας του κατηγορουμένου, που επηρεάζει την τελική απόφαση του δικαστηρίου, εδράζεται στη χριστιανική αντίληψη για αυτοκριτική και μετάνοια.

Ιδιαίτερος δε θα επισημάνουμε τη χαρισματική προσφορά του στην αρχιτεκτονική. Στις μέρες μας, ζώντας ασφυκτικά στις μεγαλουπόλεις με τα τεράστια τιμεντένια «κουτιά», τα μόνα κτίρια που διαφέρουν είναι οι ορθόδοξοι Ναοί με την αρχοντική παρουσία τους, τα κεραμίδια τους, τον τρούλο και το καμπαναριό τους, αληθινά κομψοτεχνήματα που στολίζουν τις άχαρες πόλεις μας. Και γύρω από το Ναό, που αποτελεί όαση πνευματική αλλά και φυσική, η πλατεία για να παίζουν τα παιδιά και να ξεκουράζονται οι γέροντες, το λιγοστό πράσινο, ο τόπος συνάντησης και αναβίωσης της ξεχασμένης γειτονιάς.

Για όλους αυτούς τους λόγους –και πολλούς ακόμα- ο λαός μας αγαπά και τιμά την Εκκλησία. Την αναγνωρίζει ως Μάννα και Τροφό του γένους. Η οποία σε δίσεκτους καιρούς (να θυμηθούμε την τουρκοκρατία, τη γερμανική κατοχή, τον κυπριακό αγώνα ;), κράτησε αναμμένο το καντήλι της εθνικής αυτοσυνειδησίας, της παιδείας, της ιστορίας, της κοινωνικής προσφοράς.

Τι προσέφερε η Εκκλησία στον ελληνισμό; Τι μπορεί ακόμα η Εκκλησία να προσφέρει σε όλους όσους έχουν τη διάθεση να την προσεγγίσουν, να την ακούσουν, να προσέξουν τα λόγια της; Όταν κάποτε ο Φίλιππος γνώρισε τον Χριστό, πήγε στη συνέχεια στο φίλο του Ναθαναήλ και του είπε: «Έρχου και ίδε». Έλα να δεις! Ο Ναθαναήλ πλησίασε τον Χριστό, Τον γνώρισε, Τον ακολούθησε και άλλαξε η ζωή του. Γιατί όχι κι εμείς;

π. Συμεών Βενετσιάνος,

δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Αντίλογος Χολαργού», Ιούνιος 2012

Πηγή: neotita.faneromenihol.gr